

PODSTAWOWE ZASADY ETYKI PROWADZENIA BADAŃ NAUKOWYCH

1. *Podstawowe Zasady etyki prowadzenia badań naukowych* w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie dotyczą nieinwazyjnych badań empirycznych z udziałem ludzi, które nie prowadzą do ingerencji w organizm badanego, w tym do pobierania płynów ustrojowych, podawania leków i wszelkich substancji uznawanych za szkodliwe lub zmieniające stan psychiczny.
2. Badanie nie powinno prowadzić do trwałego obniżenia nastroju lub narażać uczestników na stres o nasileniu potencjalnie szkodliwym dla ich zdrowia psychicznego.
3. Sposób pozyskiwania badanych nie powinien być oparty wyłącznie na motywacji materialnej.
4. Badacz, prosząc o zgodę na udział w badaniu, nie może stosować żadnych form nacisku względem badanego.
5. W przypadku, kiedy badacz będzie występował o pisemną zgodę na udział w badaniu uczestników, ich opiekunów lub instytucji, w których prowadzone będą badania, powinien przygotować formularz takiej zgody.
6. W uzasadnionych przypadkach (np. grupowych badań anonimowych o charakterze ankietowym etc.) badacz nie musi występować o indywidualną zgodę badanych na udział w badaniu. Takie postępowanie jest możliwe, gdy narzędzia badawcze nie zawierają tzw. pytań wrażliwych oraz spełnione są inne warunki (np. zgoda władz instytucji). Przypadki takie będą przedmiotem szczególnej troski Komisji.
7. Przed przystąpieniem do badania, badany powinien zostać poinformowany o celu wykonywanego zadania i stosowanych procedurach. W sytuacjach, kiedy ze względu na rodzaj badania informacji takich nie można udzielić przed ukończeniem badania, badany powinien być powiadomiony, że wszelkie wyjaśnienia uzyska po ukończeniu badania.
8. Badacz jest zobowiązany poinformować osobę badaną o możliwości rezygnacji z udziału w badaniu w każdym momencie, bez podawania przyczyn i bez żadnych konsekwencji.
9. Jeśli badanie ma charakter eksperymentu wówczas:
 - 1) udział małoletniego jest dopuszczalny za pisemną zgodą jego przedstawiciela ustawowego. Jeżeli małoletni ukończył 16 lat lub nie ukończył 16 lat, ale jest w stanie z rozeznanie wypowiedzieć opinię w sprawie swego uczestnictwa w badaniu, konieczna jest także jego pisemna zgoda;
 - 2) w przypadku osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej zgodę na udział tej osoby w badaniach wyraża przedstawiciel ustawowy tej osoby. Jeżeli osoba taka jest w stanie z rozeznanie wypowiedzieć opinię w sprawie swojego uczestnictwa w badaniach, konieczne jest ponadto uzyskanie pisemnej zgody tej osoby;
 - 3) w przypadku osoby, która ma pełną zdolność do czynności prawnych, lecz nie jest w stanie z rozeznanie wypowiedzieć opinii w sprawie swego uczestnictwa w badaniach, zgodę na udział tej osoby w eksperymencie leczniczym wyraża sąd

opiekuńczy właściwy ze względu na siedzibę podmiotu przeprowadzającego eksperyment;

- 4) w przypadku, gdy przedstawiciel ustawowy odmawia zgody na udział chorego w badaniach, można zwrócić się do sądu opiekuńczego, właściwego ze względu na siedzibę podmiotu przeprowadzającego badania, o wyrażenie zgody.
10. Badania powinny być przeprowadzone z zachowaniem zasady pełnej anonimowości, o czym badacz winien zapewnić badanego przed przystąpieniem do zbierania danych. Żadne informacje udzielone przez badanego, jak również wyniki badania nie mogą być udostępnione osobom trzecim poza wykonawcami danego projektu. Jeśli zaistniałaby taka konieczność, badany winien być o niej poinformowany przed udzieleniem pisemnej zgody na udział w badaniu.
11. Badacz winien zapewnić, aby zebrane przez niego dane empiryczne powiązane z danymi osobowymi zostały należycie zabezpieczone przed dostępem osób trzecich. Dlatego też wszelkie niepotrzebne materiały zawierające dane osobowe winny być niszczone w sposób uniemożliwiający identyfikację badanych. Badacz ma obowiązek prowadzić ewidencję osób zakwalifikowanych do prowadzonych badań oraz przechowywać zgody uzyskane od badanych na udział w badaniu. Dokumentacja ta podlega kontroli Komisji.
12. Zlecając wykonanie badania innym osobom (placówkom), badacz przedstawia we wniosku składanym Komisji do opiniowania pełną procedurę badawczą, która będzie stosowana w trakcie badania. Badacz ma wówczas obowiązek nadzorowania, czy realizacja badań odbywa się zgodnie z procedurą zawartą we wniosku przedłożonym Komisji do opiniowania.
13. Osoba stosująca w badaniach testy, kwestionariusze lub inne metody badawcze, respektuje prawa autorskie i wydawnicze.
14. Badacz prowadzący badania naukowe o charakterze nieinwazyjnym z udziałem ludzi powinien respektować zasady zawarte w innych dokumentach, m.in. w „Kodeksie etyki pracownika naukowego” przyjętym na Zgromadzeniu Ogólnym PAN 13 grudnia 2012 r., w „Deklaracji Helsińskiej”, „Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej”, „Konwencji o Prawach Człowieka i Biomedycynie Rady Europy” oraz orzecznictwie krajowych i międzynarodowych organów sądowniczych.